

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Polvijärven kunta on ollut mukana Joensuun seudun kuntakokeilussa keväästä 2021 alkaen. Kuntakokeilun mukainen toimintatapa on todettu kunnassa pääosin toimivaksi malliksi.

On tärkeää, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävien siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Uuden, 22.5.2022 voimaan tulleen työvoimapalvelujen asiakaspalvelumallin kustannukset on huomioitava. Asiakaspalvelumalli tiivistää yhteistyötä lisäämällä työnhaun yksilöllistä tukea ja lisää siten myös palvelujen järjestämisen kustannuksia. Esityksessä asiakaspalvelumalli ja sen kustannukset on tuotu esille, mutta joissakin kohdin esityksessä puhutaan vuoden 2019 kustannuksista, joissa uusi asiakaspalvelumalli ei vielä ole mukana. Rahoituksen mitoitus tulee tehdä kaikkien siirtyvien tehtävien laajuuden ja vaativuuden edellyttämällä tavalla.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Haasteena pienissä kunnissa ovat pääsääntöisesti pitkäaikaistyöttömät ja vaikeimmin työllistyvät asiakkaat. Sen vuoksi tavoitteenasettelussa tulee huomioida toimenpiteet heidän työllistymisensä edistämiseksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Palveluiden järjestäminen kunnille jotka ovat mukana kuntakokeilussa - on hyvä luonnollinen jatkumo. Laki mahdollistaa asiakaslähtöisen ja kokonaisvaltaisen palvelun. Lailla mahdollistettava että tavoitteet, vastuut saavutetaan.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaannpanolaisissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Asiantuntijoiden rekrytointi haastavaa pienelle kunnalle (eivät lähde pienelle paikkakunnalle töihin), kuntien palkattava henkilökuntaa. Tehtävät ja vastuut esitettävä selkeästi. Pystyykö pieni paikkakunta järjestämään kaikkia palveluita asiakkaille - tämä vaatii yhteistyötä muiden kuntien kanssa (esim. ammatinvalintapsykologin palvelut).

Työvoimapalvelujen tulisi perustua asiakkaiden palvelutarpeeseen. Työvoimapalvelujen tarve on suuri korkean ja pitkittyneen työttömyyden kunnissa, joissa väestörakenteeseen vielä usein liittyy haasteellisia piirteitä (tarve on suurempi mm. ohjauspalveluille, jotka liittyvät terveyteen, työkykyyn yms.). Ikääntyneiden, yli 55-vuotiaiden työllistyminen edellyttää erityistoimenpiteitä kunnissa, joissa ikääntyneitä työttömiä on paljon. Kuntien elinvoimaisuuden kannalta tärkeässä osaavan työvoiman saatavuudessa, saavutettavuudessa, muuttoliikkeessä yms. on suuria eroja kuntien välillä, suuria haasteita on erityisesti reuna-alueilla. Palvelujen saatavuus on turvattava myös harvaan asutuilla alueilla.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Pienen kunnan haittana ollut vähäinen resurssi ja ajankäyttö. Esim. täydentävät työnhakukeskustelut 5 kpl 2 viikon välein tai 5vrk sisällä uusi asiakas täytyy kontaktoida - lisää paineita asiakasvastaaville. Aikataulu tehty liian tiukaksi - aiheuttaa ja on jo aiheuttanut lisätöitä/ylitöitä.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Vaikeasti työllistyvät, kouluttamattomat - työnhakuvelvollisuus liian tiukka. Osalla asiakkailta ei ole omia tietokoneita eikä edes sähköpostiosoitteita. Työnhakuvelvollisuuden asettaminen kesäkuun jälkeen esim. opettajille ja koulunkäynninohjaajille on kohtuutonta, koska yleensä he palaavat takaisin samaan työpaikkaan.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Polvijärven kunnan mielestä kunnilla on ehdottomasti jatkossakin oltava mahdollisuus palkkatukityöllistämiseen. Kunnat ovat olleet merkittäviä toimijoita palkkatukityöllistämässä, mutta eivät voisi uudistuksen jälkeen myöntää palkkatukea itselleen, joten kunnilta poistuisi oleellinen valtionosuuksilla tuettu työllistämisen muoto. Kuntien työmarkkinaosuudet ja työttömyysprosentit tulevat nousemaan koska uudessa mallissa kunnat eivät saisi palkata palkkatuella. Pienissä kunnissa ei ole vapaille markkinoilla tarpeeksi työpaikkoja tarjolla - Polvijärvellä palkataan kuntaan 30 - 40 henkilöä vuosittain palkkatuella. Nykyinen malli on mahdollistanut myös heikossa työmarkkina-asemassa tai osatyökykyisten palkkaamisen. Palkkatuella työllistäminen vahvistaa asiakkaan jatkopoluttamista esim. yksityisiin yrityksiin. Kunnassa on ollut myös mahdollista opiskella palkkatuetusti oppisopimuksella.

Palkkatuen enimmäiskesto on tarkoitus uudistuksessa lyhentää. Erityisesti vamman tai sairauden perusteella myönnetyn palkkatuen keston tulisi voida olla pidempi kuin esitetty 10 kuukautta. Myös esitetty työkokeilun lyhentäminen kuuteen kuukauteen nykyisestä 12 kuukaudesta hankaloittaa heikommassa asemassa olevien tilannetta entisestään. Työkokeilun enimmäisaika tulisi pitää nykyisessä 12 kuukaudessa.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisveloitteesta.

Näkemyksenne:

Pienen kunnan ongelmana on ettei kunnassa ole veloitetyöllistetyille tarpeeksi paikkoja. Yleensä nämä asiakkaat sijoittuvat kunnan tekniselle toimelle - mutta sielläkin paikkoja on rajoitetusti. Tarkoitus ei olisi "pakkoräätälöidä" koska tekeminen pitäisi olla mielekäästä siten asiakas ja yksikkö saisi siitä täyden hyödyn.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Uudistuksen suurin ongelma on rahoitusmalli. Esitetty valtionosuuden laskentamalli ei ole oikeudenmukainen kummassakaan uudessa tehtävässä. Esityksen mukaan työvoimapalvelujen

valtionosuudesta 70 % kohdentuisi työikäisen 18-64-vuotiaan väestön määrän ja vain 30 % laajan työttömyyden käsitteen perusteella. Käytännössä valtaosa työttömyyden hoitamiseen tarkoitettusta rahoituksesta siis jaettaisiin täysin riippumatta kunnan työttömyys- tai työllisyystilanteesta ja asiakkaiden todellisesta palvelutarpeesta. Rahoitusmalli vastaa paremmin tarpeisiin ja on oikeudenmukaisempi, kun kriteerien suhteet ovat toisinpäin. Eli laajan työttömyyden painoarvon tulee olla 70 % ja työikäisten määrän 30 %.

Työttömyysturvan valtionosuus kohdentuisi esityksen mukaan pelkästään työikäisten 18-64 vuotiaiden mukaan. Myös tämä esitys on epäoikeudenmukainen, koska kuntien kulut työttömyysturvan rahoituksesta kohdentuvat hyvin pitkälti työttömyyden tason mukaisesti. Lisäksi Pohjois-Karjalan kuntien työttömyyden rakenne on koko maata vaikeampi ts. kustannuksia työttömyysturvan rahoituksesta tulee varmasti suhteessa koko maata enemmän. Työttömyysturvan valtionosuuksissa tulee käyttää samaa perustetta kuin esitimme peruspalvelujen valtionosuuteen eli laaja työttömyys 70 % ja työikäiset 30 %.

Koska kuntakohtaiset muutokset nykymallin ja tulevan rahoitusmallin välillä ovat suuret, siirtymäajan on oltava viisi vuotta, niin että kokonaisuudessaan uuteen malliin siirrytään vuodesta 2029 alkaen. Tähän siirrytään asteittain niin, että ensimmäisenä kokonaisuudessaan vuonna eli 2025 toteutuu 20 %, seuraavana 40 % jne. Jos uudistus tulee voimaan 1.12.2024, ja siirtymäaika on esitetty kolme vuotta, rahoitus ei voi määräytyä kokonaisuudessaan laskennallisista perusteista vielä vuonna 2026 kuten esimerkiksi luvussa 8 on todettu.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun laajentumisesta aiheutuva laskennallinen vaikutus kuntien rahoituksen tasapainoon on negatiivisin Pohjois-Karjalassa. Työttömyysturvan rahoitusvastuun muutokset on tarkoitus tasata uudistuksessa erillisellä tasausmenettelyllä. Tästä lupauksesta on ehdottomasti pidettävä kiinni.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuskassan rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuuskassan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

Koska kuntakohtaiset muutokset nykymallin ja tulevan rahoitusmallin välillä ovat suuret, siirtymäajan on oltava viisi vuotta, niin että kokonaisuudessaan uuteen malliin siirrytään vuodesta 2029 alkaen. Tähän siirrytään asteittain niin, että ensimmäisenä kokonaisuutena vuonna eli 2025 toteutuu 20 %, seuraavana 40 % jne. Jos uudistus tulee voimaan 1.12.2024, ja siirtymäaika on esitetty kolme vuotta, rahoitus ei voi määräytyä kokonaisuudessaan laskennallisista perusteista vielä vuonna 2026 kuten esimerkiksi luvussa 8 on todettu. Luvussa 12 puhutaan kahden vuoden siirtymäajasta.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvalain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-
**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-
**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-
**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
**Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Uudistuksessa siirtyy merkittävä määrä TE-toimistojen työntekijöitä kuntiin, ja myös muita henkilösiirtoja eri organisaatioiden välillä tapahtuu. Siirrot edellyttävät hyvää henkilöstö- ja muutosjohtamista ja henkilöstön tukemista niin kunnissa kuin TE-toimistoissa.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Purmonen Anne-Maria
Polvijärven kunta